

CZU: 339.542.2(478+560)

UDC: 339.542.2(478+560)

**EVOLUȚIA
ȘI OPORTUNITĂȚILE
DE DEZVOLTARE
A COMERȚULUI BILATERAL
DINTRE REPUBLICA MOLDOVA
ȘI REPUBLICA TURCIA**

Conf. univ. dr. Silvia ZAHARCO, USM
silvia.zaharco@usm.md

ORCID: 0000-0003-0988-9152

Conf. univ. dr. Liudmila TODOROVA, USM
liudmila.tod@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1616-3723

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2023.125.045>

Autorii, în prezentul articol, analizează tendințele de dezvoltare a comerțului bilateral dintre Republica Moldova și Republica Turcia. Scopul analizei este de a prezenta evoluția comerțului bilateral dintre cele două țări, prin studierea exporturilor și importurilor de mărfuri în dinamică și structura acestora, cu indicarea țărilor care dețin poziții principale. Autorii au utilizat metode științifice, precum analiza cantitativă și calitativă, metoda documentară, precum și metoda analizei statistice. În rezultatul studiului, s-a constatat că Turcia este unul dintre principalii parteneri economici ai Republicii Moldova, iar relațiile lor bilaterale sunt în continuă evoluție, ceea ce promite perspective pozitive pentru integrarea lor pe piața europeană.

Cuvinte-cheie: *acord comercial, comerț extern, dezvoltare economică, integrare europeană, export, import, relații bilaterale.*

JEL: F16, F53, M21.

Introducere

Fluctuația economică a unui stat este rezultatul influenței a două categorii de factori: *interni și externi*. Rolul determinant revine factorilor interni, care depind nemijlocit de eforturile depuse de fiecare țară în vederea dezvoltării economice. Influența acestora este multiplicată sau diminuată de factorii externi, care sunt legați de participarea țărilor la circuitul economic mondial. Printre factorii externi evidențiem comerțul exterior, care constituie una din cele mai importante laturi ale economiei, contribuind la asigurarea unui anumit standard de viață al populației [7, pp. 13-14].

Comerțul exterior cuprinde atât activitățile comerciale, prin care o parte din mărfurile produse sau prelucrate într-o țară se vând în alte țări, cât și

**EVOLUTION AND DEVELOPMENT
OPPORTUNITIES FOR
THE BILATERAL TRADE
BETWEEN THE REPUBLIC OF
MOLDOVA AND THE REPUBLIC
OF TURKEY**

Assoc. Prof. PhD Silvia ZAHARCO, MSU
silvia.zaharco@usm.md

ORCID: 0000-0003-0988-9152

Assoc. Prof. PhD Liudmila TODOROVA, MSU
liudmila.tod@gmail.com

ORCID: 0000-0002-1616-3723

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2023.125.045>

The authors of the present article, analyse the development trends of the bilateral trade between the Republic of Moldova and the Republic of Turkey. The purpose of this study is to reflect the evolution of bilateral trade between the two countries, by analysing the dynamics of exports and imports of goods and their structure, indicating the countries that hold the main positions. The authors used scientific methods such as quantitative and qualitative analysis, the documentary method, and the statistical analysis method were used to achieve the purpose of the research. As a result of the study, it was found that Turkey is one of the main economic partners of the Republic of Moldova, and their bilateral relations are constantly evolving, which promises positive prospects for their integration on the European market.

Keywords: *trade agreement, foreign trade, economic development, European integration, export, import, bilateral relations.*

JEL: F16, F53, M21.

Introduction

The economic fluctuation of a state is the result of the influence of two categories of factors: *internal and external*. The determining role belongs to internal factors that depend on the efforts made by each country in order to develop economically. Their influence is multiplied or diminished by external factors, which are related to the countries' participation in the world economic flow. Among the external factors, we highlight foreign trade, which is one of the most important aspects of the economy, contributing to ensuring a certain standard of living of the population [7, pp. 13-14].

Foreign trade includes the commercial activities through which part of the goods produced or

traficul de marfă care traversează granițele vamale și de stat. Rolul comerțului exterior în economia de piață se manifestă în diverse modalități, în special prin asigurarea consumatorilor cu bunurile și serviciile necesare; crearea posibilității de producere și comercializare; dezvoltarea schimburilor de mărfuri; reglarea abundenței de produse prin orientarea acestora spre sectoarele în care au o valoare semnificativă [8, p. 17].

În acest context, comerțul exterior a devenit parte integrantă a politicilor la nivel internațional și național, fiind introduse diferite aspecte strategice destinate creării unui sistem comercial „multilateral, bazat pe reguli, deschis, nediscriminatoriu și echitabil” [10, p. 27]. Politica comercială contribuie atât la impulsivitatea economiei țării, cât și la dezvoltarea durabilă a acesteia, în condiții de integrare a unui număr cât mai mare de țări în comerțul mondial.

Politicile comerciale sunt axate pe trei dimensiuni: multilaterală, bilaterală și unilaterală. Principalele acorduri multilaterale și bilaterale ale Republicii Moldova bazate pe crearea unor relații comerciale preferențiale și **consolidarea cooperării economice** includ:

1. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) – prevede eliminarea barierei în calea comerțului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană [11];
2. Acordul Central-European de Comerț Liber (CEFTA) – prevede liberalizarea comerțului (în special cu produse industriale) pentru cele 7 state membre: Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Serbia, Macedonia, Muntenegru, Republica Moldova [2];
3. Acordul privind crearea zonei de comerț liber între statele-membre ale Organizației pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM) – consolidarea și extinderea relațiilor comercial-economice dintre statele membre: Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, R. Moldova [4];
4. Acordul de Liber Schimb cu statele Asociației Europene a Liberului Schimb (AELS) – consolidarea cooperării economice între Republica Moldova și statele AELS (Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Elveția) [3];
5. Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN) – dezvoltarea și diversificarea cooperării bilaterale și multilaterale între țările membre: Albania, Azerbaidjan, Georgia, Rusia, R. Turcia, Armenia, Bulgaria, Grecia, România, Serbia, Ucraina, R. Moldova [6];

processed in a country are sold in other countries or the traffic of goods that crosses customs and state borders. The role of foreign trade in the market economy is manifested in various ways, especially by providing consumers with the necessary goods and services; creating the possibility of production and marketing; development of commodity exchanges; regulating the abundance of products by orienting them towards the sectors where they have a significant value [8, p. 17].

In this context, foreign trade has become an integral part of international and national policies, various strategic aspects have been introduced aimed at creating a “multilateral, rule-based, open, non-discriminatory and fair” trade system [10, p. 27]. The commercial policy contributes both to boosting the country’s economy and to its sustainable development under conditions of integration of as many countries as possible in world trade.

Trade policies are focused on three dimensions: multilateral, bilateral and unilateral. The main multilateral and bilateral agreements of the Republic of Moldova, based on the creation of preferential trade relations and the **consolidation of economic cooperation**, include:

1. Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) – foresees the removing barriers to trade between the Republic of Moldova and the European Union [11];
2. The Central European Free Trade Agreement (CEFTA) – foresees the liberalization of trade (especially with industrial products) for the 7 members states: Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Serbia, Macedonia, Montenegro, the Republic of Moldova [2];
3. The agreement on the creation of the free trade area between the member states of GUAM – the consolidation and expansion of commercial-economic relations between the member states: Georgia, Ukraine, Azerbaijan, R. Moldova [4];
4. The Free Trade Agreement with the states of the European Free Trade Association – the consolidation of economic cooperation between the Republic of Moldova and the EFTA states (Iceland, Liechtenstein, Norway and Switzerland) [3];
5. The Black Sea Economic Cooperation Organization (OCEMN) – the development and diversification of bilateral and multilateral cooperation between member countries: Albania, Azerbaijan, Georgia, Russia, Turkey, Armenia, Bulgaria, Greece, Romania, Serbia, Ukraine, Moldova [6];

6. Acordul de Comerț Liber între Republica Moldova și Republica Turcia – prevede liberalizarea comerțului dintre Moldova și Turcia, prin eliminarea barierelor administrative și a taxelor vamale la import; stabilirea cotelor tarifare reciproce pentru produsele agricole [1].

În aceste condiții, scopul prezentei cercetări este de a analiza evoluția și potențialul de dezvoltare a cooperării dintre Republica Moldova și Turcia, în contextul aspirațiilor acestora de integrare în Uniunea Europeană. O atenție deosebită este acordată relațiilor comerciale, structurii acestora, volumelor și principalelor tendințe de dezvoltare, precum și identificării posibilelor perspective și obstacole în calea extinderii acestei cooperări.

Metode de cercetare aplicate

Pentru realizarea scopului cercetării au fost utilizate următoarele metode și instrumente de cercetare: *metoda documentară*, prin care s-a studiat literatura științifică și actele legislative; *metoda statistică* – bazată pe colectarea și prelucrarea datelor cantitative și analiza trendului lor evolutiv.

Prezentarea și analiza datelor a fost efectuată în baza informațiilor din Anuarul Statistic al Republicii Moldova și Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030. Grupele de mărfuri prezentate au fost selectate în conformitate cu cele mai semnificative ponderi în volumul total de mărfuri comercializate, fiind clasificate de Biroul Național de Statistică după Nomenclatura Combinată a Mărfurilor.

Rezultate și discuții

Unul din cei mai importanți parteneri economici ai Republicii Moldova este Turcia. Relațiile dintre aceste două state se caracterizează printr-un parteneriat economic activ și o dorință comună de integrare în UE. Începând cu anul 2016, a intrat în vigoare Acordul de Comerț Liber, semnat între Turcia și Republica Moldova, fapt care a impulsionat și consolidat relațiile economice în diverse domenii de interes comun, inclusiv cel comercial, reprezentând un pas important către integrarea europeană a ambelor țări.

Volumul comerțului bilateral dintre Republica Moldova și Republica Turcia a înregistrat în anul 2021 suma de 857,6 mil. dolari SUA, semnând o creștere de 257,7 mil. dolari SUA sau cu 43% mai mult față de anul 2020. În perioada analizată au fost înregistrate creșteri atât la export, cât și la import (figura 1).

6. The Free Trade Agreement between the Republic of Moldova and the Republic of Turkey – foresees the liberalization of trade between Moldova and Turkey by eliminating administrative barriers and import customs duties; establishing mutual tariff quotas for agricultural products [1].

Under these conditions, the purpose of this research is to analyse the evolution and development potential of the cooperation between the Republic of Moldova and Turkey in the context of their aspirations for integration into the European Union. The main attention is paid to trade relations, their structure, volumes and main development trends, as well as the identification of possible prospects and obstacles to the deepening of this cooperation.

Applied research methods

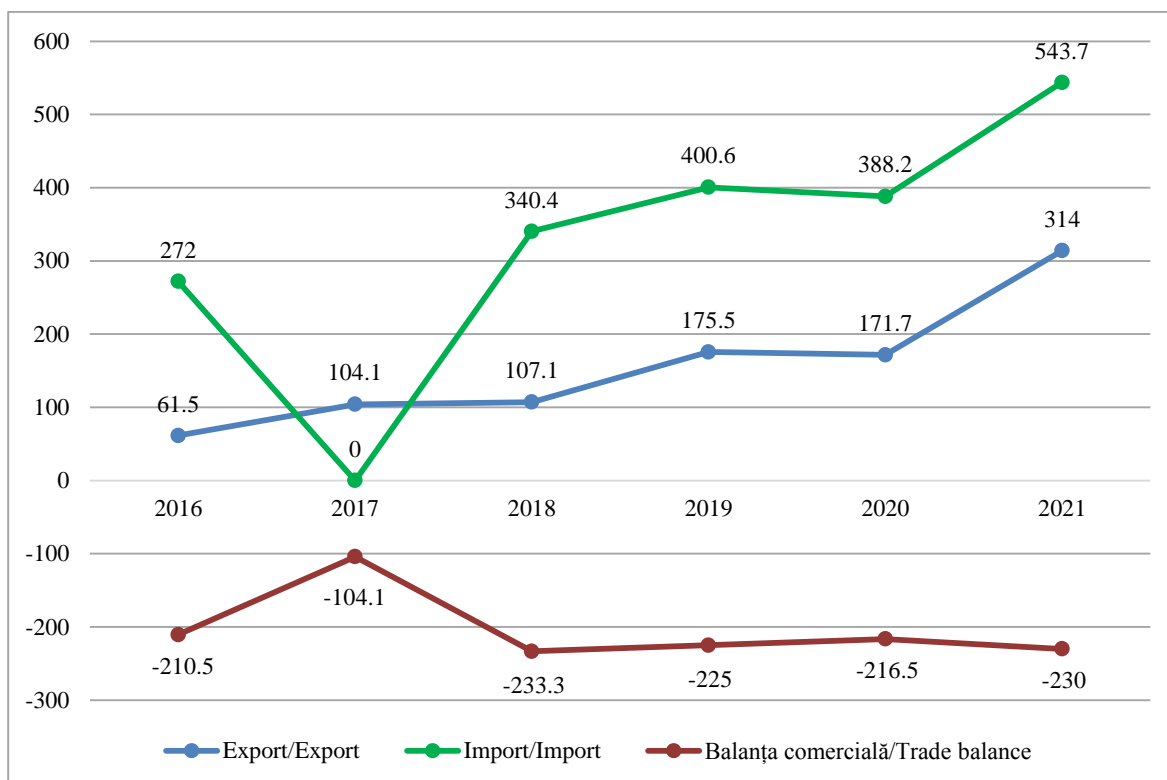
The following research methods and tools were used to achieve the purpose of the research: the *documentary method*, through which the scientific literature and legislative acts were studied; the *statistical method* based on the collection and processing of quantitative data, the analysis of their evolutionary trend.

The presentation and analysis of the data was carried out based on the information from the Statistical Yearbook of the Republic of Moldova and the 2030 Agenda for Sustainable Development. The groups of goods presented were selected according to the most significant weights in the total volume of traded goods, being classified by the National Bureau of Statistics by Combined Nomenclature of Goods.

Results and discussions

Turkey is one of the most important economic partners of the Republic of Moldova. Relations between these countries are characterized by an active economic partnership and a common desire for EU integration. Starting in 2016, the Free Trade Agreement signed between the Republic of Moldova and the Republic of Turkey entered into force, which boosted and strengthened economic relations in various areas of common interest, including the commercial one, relations are an important step towards the European integration of both countries.

The volume of bilateral trade of the Republic of Moldova with the Republic of Turkey in 2021 amounted to USD 857.6 million, indicating an increase of USD 257.7 million or 43% compared to 2020. During the analysed period, there were recorded increases in both exports and imports (figure 1).

**Figura 1. Evoluția comerțului bilateral al Republicii Moldova și Turciei, mil. dolari SUA/
Figure 1. Evolution of bilateral trade between the Republic of Moldova and Turkey, million USD**

Sursa: elaborată de autori în baza [5, pp. 345-350]/

Source: developed by the authors based on [5, pp. 345-350]

Excedența exporturilor asupra importurilor de mărfuri a determinat apariția unui deficit al balanței comerciale. Astfel, în anul 2021, acest deficit a constituit 230,0 mil. dolari SUA, fiind cu 6,2% mai mare față de cel înregistrat în anul precedent. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a fost de 57,6%, fiind în creștere cu 13,4 p.p. comparativ cu anul 2020.

Exportul de mărfuri moldovenești în Turcia a înregistrat în anul 2021 suma de 314 mil. dolari SUA, majorându-se cu 142,3 mil. dolari SUA sau cu 82,9% față de anul precedent. Cele mai exportate grupe de mărfuri au fost: produsele vegetale – 190,6 mil. dolari SUA sau 60,7% din totalul exporturilor (din care 59,7% revin cerealelor); metalele comune și articolele din acestea – 58,1 mil. dolari SUA sau 18,5%; materialele textile și articolele din acestea – 40,3 mil. dolari SUA sau 12,9% etc. (tabelul 1).

The excess of exports over imports of goods determined the appearance of a deficit in the trade balance. Thus, in 2021, this deficit amounted to USD 230.0 million, being 6.2% more than the one recorded in the previous year. The degree of coverage of imports with exports was 57.6%, increasing by 13.4 p.p. compared to 2020.

The export of Moldovan goods to Turkey in 2021 amounted to USD 314 million, increasing by USD 142.3 million or 82.9% compared to the previous year. The most exported groups of goods were: vegetable products – USD 190.6 million or 60.7% of the total exports (of which 59.7% are cereals); base metals and articles thereof – USD 58.1 million or 18.5%; textile materials and articles thereof – USD 40.3 million or 12.9%, etc. (table 1).

Tabelul 1 / Table 1

**Evoluția exportului de mărfuri al Republicii Moldova în Turcia/
Export evolution of merchandise of the Republic of Moldova to Turkey**

mii dolari SUA/thousand USD

Grupe de mărfuri/ Groups of goods	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Produse vegetale/ Vegetable products	31 537,36	65 543,07	60 629,89	126 627,09	87 197,02	190 647,40
Produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun/ Foodstuff products; alcoholic and non- alcoholic drinks; tobacco	3 571,66	8 002,81	10 554,87	11 478,74	20 056,87	14 792,41
Lemn și produse din lemn (exclusiv mobilier)/ Wood and articles of wood (excluding furniture)	1 215,01	716,73	679,11	1 069,12	1 560,89	1 920,25
Materiale textile și articole din acestea/ Textiles and textile articles	20 957,48	24 367,32	27 410,40	28 129,41	31 266,03	40 330,58
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă/ Articles of stone, gypsum, cement, ceramic, glass	445,96	1 242,24	1 320,87	1 381,15	901,21	1 414,83
Metale comune și articole din acestea/ Base metals and articles of base metals	1 638,01	1 658,40	3 031,44	4 057,43	12 429,12	58 045,13
Mașini și aparate; echipamente electrice/ Machinery and mechanical appliances; electrical equipment	627,31	307,86	247,55	647,55	3 190,36	4 127,23
Alte mărfuri și produse/ Other merchandise and products	1 418,13	2 224,89	3 250,67	2 152,88	1 508,56	2 681,76
Total/ In total	61 473,92	104 063,32	107 124,80	175 543,37	171 687,13	313 959,59

Sursa: elaborat de autori în baza [9]/ Source: developed by the authors based on [9]

Evoluția exporturilor de mărfuri a fost influențată de cererea externă de produse vegetale și alimentare. Totodată, conflictul militar din Ucraina a direcționat fluxul de mărfuri prin Republica Moldova (în special cel de cereale), fapt ce a condiționat creșterea reexportului din Moldova spre alte țări, inclusiv spre Turcia.

Importul de mărfuri efectuat în Republica Moldova din Turcia a însumat 543,7 mil. dolari SUA în anul 2021 și a înregistrat o creștere de 155,50 mil. dolari SUA sau cu 40,1% mai mult comparativ cu anul 2020. Cele mai importate grupe de mărfuri au fost: materialele textile și articolele din acestea – 151,26 mil. dolari SUA, cu o pondere de 27,8% în totalul importurilor de mărfuri; mașinile și aparatele; echipamentele electrice –

The evolution of merchandise exports was influenced by external demand for vegetable and food products. At the same time, the military conflict in Ukraine directed the flow of goods through the Republic of Moldova (especially cereals), which conditioned the increase in re-exports from Moldova to other countries, including Turkey.

The import of goods carried out in the Republic of Moldova from Turkey amounted to USD 543.7 million in 2021 and registered an increase of USD 155.50 million or by 40.1% compared to 2020. The most imported groups of goods were: textile materials and articles thereof – USD 151.26 million with a share of 27.8% in total goods imports; machines and apparatus; electrical

70,1 mil. dolari SUA sau 12,9%; metalele comune și articolele din acestea – 67,1 mil. dolari SUA sau 12,3% etc. (tabelul 2).

equipment – USD 70.1 million or 12.9%; base metals and articles thereof – USD 67.1 million or 12.3% etc. (table 2).

Tabelul 2/ Table 2

**Evoluția importului de mărfuri al Republicii Moldova din Turcia/
Evolution of the import of merchandise of the Republic of Moldova from Turkey**
mii dolari SUA/thousand USD

Grupe de mărfuri/ Groups of goods	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Produse vegetale/ Vegetable products	21 055,69	23 774,62	33 868,17	33 578,13	37 708,81	43 016,39
Produse alimentare; băuturi și tutun/ Foodstuff products; drinks and tobacco	2 574,94	3 986,37	5 377,20	7 040,31	8 913,44	10 953,59
Produse minerale/ Mineral products	1 624,21	1 191,77	1 401,41	1 982,39	2 795,73	15 175,52
Produse chimice/ Chemical products	37 642,82	35 572,72	31 545,13	29 711,67	36 397,46	41 949,09
Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea/ Plastics, rubber and articles thereof	26 498,30	22 557,72	23 197,24	25 786,72	25 516,02	35 672,12
Materiale textile și articole din acestea/ Textiles and textile articles	97 329,36	114 515,32	118 770,60	114 421,98	111 772,84	151 255,79
Încălțăminte, pălării, umbrele și articole similare/ Footwear, headgear, umbrellas and similar articles	3 571,12	5 680,23	3 858,18	6 200,43	6 080,49	10 855,22
Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă, și din materiale similare/ Articles of stone, gypsum, cement, ceramic, glass or similar materials	2 248,20	3 903,15	3 450,52	7 132,25	7 732,83	11 380,86
Metale comune și articole din acestea/ Base metals and articles of base metals	28 475,15	29 429,51	35 232,77	74 269,07	57 053,03	67 071,21
Mașini și aparate; echipamente electrice/ Machinery and mechanical appliances; electrical equipment	24 044,12	35 266,76	42 015,21	48 632,90	49 035,74	70 182,14
Mijloace și materiale de transport/ Vehicles and associated transport equipment	11 693,61	10 123,15	16 332,97	21 032,41	14 247,04	41 601,65
Alte mărfuri și produse/ Other merchandise and products	15 228,34	18 337,08	25 351,33	30 760,37	30 931,28	44 569,34
Total/ In Total	271 985,86	304 338,40	340 400,73	400 548,63	388 184,71	543 682,92

Sursa: elaborat de autori în baza [9]/ Source: developed by the authors based on [9]

Analiza evoluției exporturilor și importurilor pe țări indică, că Turcia ocupă un loc semnificativ în operațiunile de export-import cu Republica Moldova. Astfel, în anul 2021, Turcia a ocupat locul 2 în topul țărilor în care Republica Moldova a efectuat operațiuni de export, cu o pondere de 10% în exportul total al Republicii Moldova. Însă, în anul 2022 exporturile de mărfuri în Turcia s-au micșorat cu 2,9%, ocupând poziția 4 în clasament (figura 2).

Analysis of the exports and imports evolution by country shows that Turkey occupies a significant place in export-import operations with the Republic of Moldova. Thus, in 2021, Turkey occupied the 2nd place in the list of countries where the Republic of Moldova carried out export operations, with a 10% share in the total export of the Republic of Moldova. In 2022, however, exports of goods to Turkey decreased by 2.9%, occupying the 4th position in the ranking (figure 2).

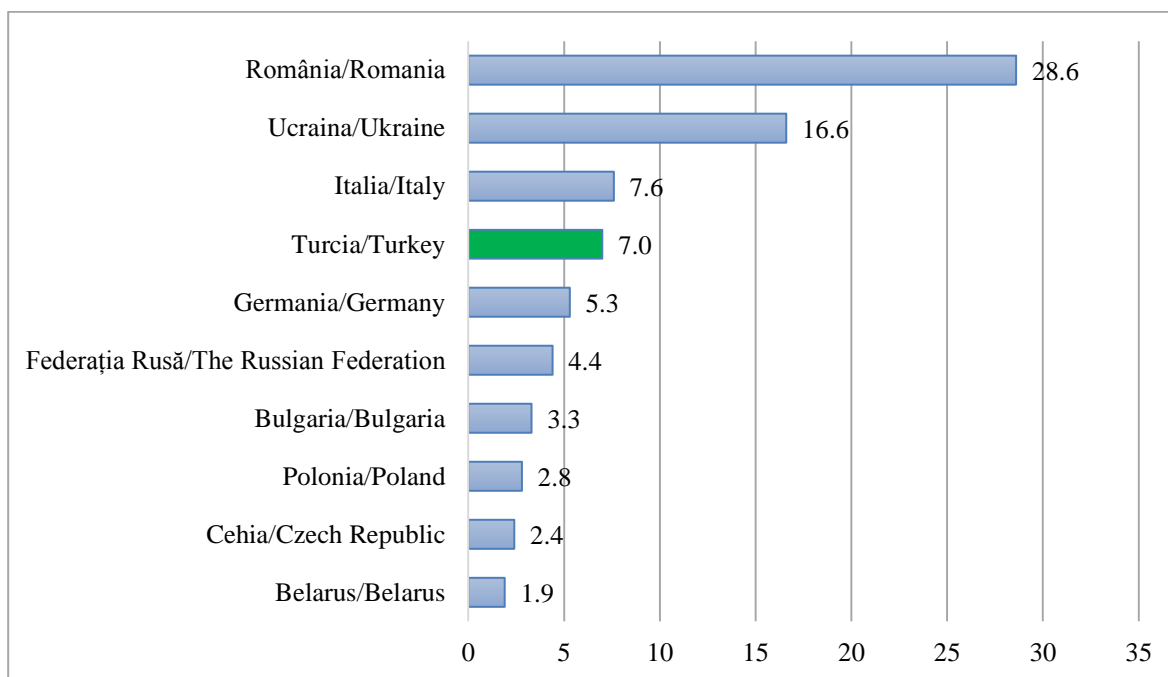

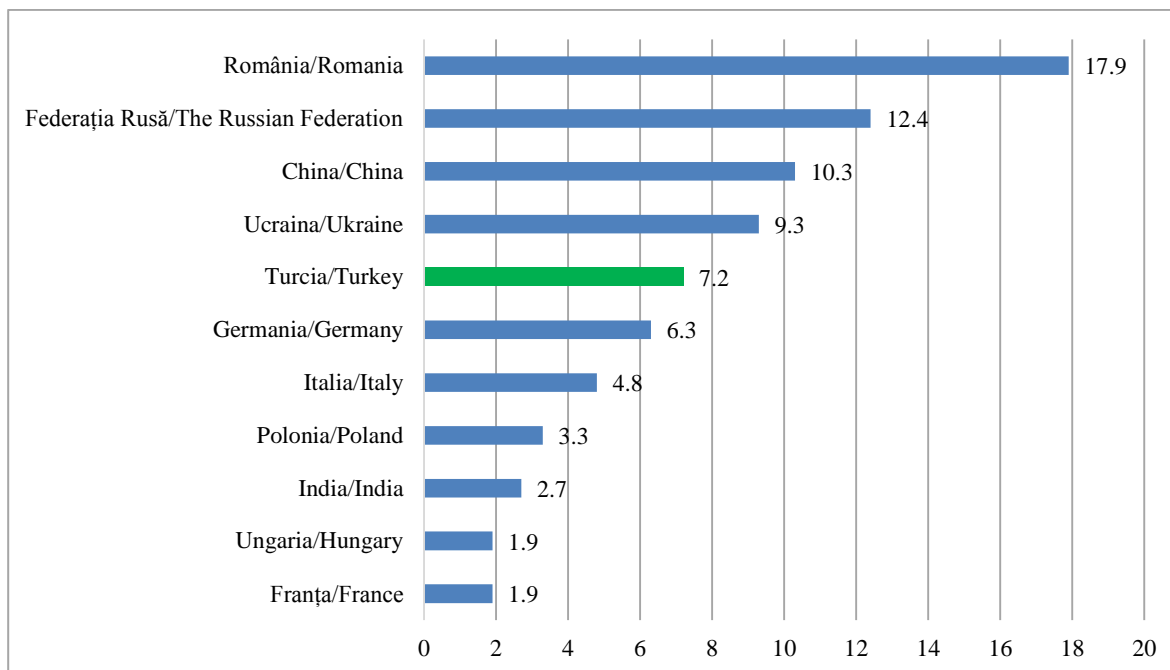
Figura 2. Structura exporturilor pe principalele țări de destinație a mărfurilor, 2022 (%)
Figure 2. The structure of exports by the main destination countries of goods, 2022 (%)
Sursa: elaborată de autori în baza [9]/ Source: developed by the authors based on [9]

Concomitent, în anul 2021, Turcia s-a poziționat pe locul 5 în topul țărilor din care Republica Moldova a efectuat operațiuni de import, cu o pondere de 7,6% în importul total al țării, menținându-se pe aceeași poziție și în următorul an, cu o pondere de 7,2%. În topul țărilor de origine a importurilor de mărfuri Turcia este precedată de România (17,9%), Federația Rusă (12,4%), China (10,3%), Ucraina (9,3%) (figura 3).

Analiza în dinamică a structurii importurilor pe principalele țări de origine a mărfurilor, denotă faptul că Turcia a deținut poziții principale și în anii precedenți. Astfel, în perioada anilor 2016-2019, aceasta s-a poziționat pe locul 7, în anul 2020 – pe locul 6 și, începând cu anul 2021, s-a clasat pe locul 5 [9].

At the same time, in 2021, Turkey ranked 5th in the list of countries from which the Republic of Moldova carried out import operations, with a weight of 7.6% in the country's total import, maintaining the same position in the following year, with a weight of 7.2%. In the top of the countries of origin of goods imports, Turkey is preceded by Romania (17.9%), the Russian Federation (12.4%), China (10.3%) and Ukraine (9.3%) (figure 3).

The dynamic analysis of the imports structure by the main countries of origin of the goods, shows that Turkey held leading positions in previous years as well. Thus, in the period of 2016-2019, it was ranked 7th, in 2020 – 6th, and starting from 2021 it ranked 5th [9].

**Figura 3. Structura importurilor pe principalele țări de origine a mărfurilor, în anul 2022 (%) /
Figure 3. Structure of imports by the main countries of origin of the merchandise, in the year 2022 (%)**

Sursa: elaborată de autori în baza [9]/

Source: developed by the authors based on [9]

Fiind o țară mică, cu o economie în curs de dezvoltare, perspectivele de creștere și dezvoltare ale Republicii Moldova sunt strâns legate de performanța acesteia pe piețele internaționale și regionale. Comerțul extern s-a extins în ultimii ani, deși importurile rămân a fi substanțial mai dinamice decât exporturile. Performanța defavorabilă a exporturilor, în comparație cu importurile, au generat o adâncire progresivă a deficitului comercial. Această realitate creează necesitatea unor condiții mai favorabile pentru diversificarea comerțului extern și pentru promovarea cooperării comercial-economice, în baza principiului egalității și a avantajului reciproc, stabilind nu doar domeniile de interes comun, dar și prioritățile naționale.

Cooperarea dintre Republica Moldova și Turcia, în contextul integrării europene, prezintă un set interesant de oportunități și provocări. Turcia rămâne în procesul de negocieri de aderare la UE din 2005 și a trecut prin multe procese de adaptare la standardele uniunii respective. Această experiență poate fi utilă pentru Moldova, care se află pe calea integrării europene, având în vedere statutul primit în anul 2022.

Integrarea europeană poate duce la crearea unei piețe mai deschise între aceste țări, care va spori schimburile de bunuri, de servicii și de capital, contribuind la creșterea economică a ambelor țări. Luând în considerare standardele europene și

As a small country with a developing economy, the growth and development prospects of the Republic of Moldova are closely related to its performance on international and regional markets. Foreign trade has expanded in recent years, although imports remain substantially more dynamic than exports. The poor performance of exports compared to more dynamic imports led to a progressive deepening of the trade deficit. This reality requires the need to create more favourable conditions for the diversification of foreign trade and for the promotion of commercial-economic cooperation based on the principle of equality and mutual advantage, establishing not only the areas of common interest, but also the national priorities.

Cooperation between the Republic of Moldova and Turkey in the context of European integration presents an interesting set of opportunities and challenges. Turkey remains in the process of EU accession negotiations since 2005 and has gone through many processes of adaptation to EU standards. This experience can be useful for Moldova, which is on the path to European integration, considering the status received in 2022.

European integration can lead to the creation of a more open market between these countries, which will increase the exchange of goods, services and capital, contributing to the economic growth of both countries. Taking into account

finanțarea din partea UE, este posibil să se dezvolte proiecte comune de infrastructură, cum ar fi construcția de drumuri, energie și logistică.

În ciuda oportunităților, ambele țări pot și concura pe aceleași piețe, ceea ce necesită coordonarea și alinierea intereselor. Viteza și gradul de integrare în UE diferă semnificativ în cazul R. Moldova și R. Turcia, fapt ce generează și unele provocări pentru cooperarea bilaterală.

Concluzii

Republica Moldova a fost și continuă să fie într-o zonă de interes sporit pentru partenerii turci. Volumul comerțului exterior este un indicator destul de important, care arată amploarea relațiilor economice dintre aceste două țări. Din 2016, după ce a intrat în vigoare Acordul de Liber Schimb între Turcia și Moldova, până în 2021, volumul comerțului a crescut de 2,6 ori, indicator ce demonstrează că relațiile economice dintre acestea sunt în continuă dezvoltare.

Republica Moldova are o poziție strategică și politică importantă din punct de vedere comercial în Europa de Sud-Est, fiind o punte de legătură între UE și țările CSI, fapt care are o mare importanță pentru Turcia. Relațiile comerciale Moldova – Turcia aduc beneficii semnificative ambelor părți, condiționate de siguranța alimentară, stimularea investițiilor, creșterea veniturilor din export etc.

Pentru a minimiza riscurile și a maximiza beneficiile relațiilor comerciale dintre Republica Moldova și Republica Turcia, autoritățile naționale trebuie să depună eforturi considerabile pentru îmbunătățirea mediului de afaceri, ajustarea infrastructurii de calitate și intensificarea reformelor în sectorul comercial.

Potențialul de cooperare dintre țara noastră și Turcia este semnificativ și variat. Acesta acoperă aspectele economice, politice, culturale și de securitate, care pot îmbogăți și accelera procesul de integrare europeană a ambelor state. Cu toate acestea, realizarea cu succes a acestui potențial necesită o planificare strategică clară, voință politică și eforturi depuse din partea ambelor guverne.

European standards and EU funding, it is possible to develop joint infrastructure projects such as road construction, energy and logistics.

Despite the opportunities, both countries can also compete in the same markets, which requires coordination and alignment of interests. The speed and degree of integration with the EU differ significantly in the case of Moldova and Turkey, which also creates some challenges for bilateral cooperation.

Conclusions

The Republic of Moldova has been and continues to be an area of increased interest for Turkish partners. The volume of foreign trade is quite an important indicator showing the extent of economic relations between these two countries. From 2016, when the Free Trade Agreement between Turkey and Moldova entered into force, until 2021, the volume of trade increased 2.6 times, which shows that the economic relations between them are continuously developing.

The Republic of Moldova has an important strategic and political position from a commercial point of view in Southeast Europe, being a bridge between the EU and the CIS countries, which is of great importance for Turkey. Trade relations between Moldova and Turkey bring significant benefits to both parties, conditioned by food safety, stimulating investments, increasing export revenues, etc.

In order to minimize the risks and maximize the benefits of the trade relations between the Republic of Moldova and Turkey, the national authorities must make considerable efforts to improve the business environment, adjust the quality infrastructure and intensify the reforms in the trade sector.

The cooperation potential between our country and Turkey is significant and varied. It covers economic, political, cultural and security aspects that can enrich and accelerate their European integration process of both states. However, the successful realization of this potential will require clear strategic planning, political will and efforts on the level of both governments.

Bibliografie/Bibliography:

1. *Acordul de Comerț Liber între Republica Moldova și Republica Turcia*, 2016 [online] [citat 04.06.2023]. Disponibil: <https://old.mei.gov.md/ro/content/acord-de-comert-liber-intre-republica-moldova-si-republica-turcia>.
2. *Acordul de Liber Schimb Central-European (CEFTA)*, 2007 [online] [citat 02.06.2023]. Disponibil: <https://old.mei.gov.md/ro/content/acordul-de-liber-schimb-central-european-cefta>.

3. *Acordul de Liber Schimb cu statele Asociației Europene a Liberului Schimb*, 2023 [online] [citat 03.06.2023]. Disponibil: <https://mded.gov.md/produsele-moldovenesti-vor-ajunge-pe-cele-mai-bogate-piete-ale-lumii-r-moldova-si-efta-au-semnat-acordul-de-liber-schimb/>.
4. *Acordul privind crearea zonei de comerț liber între statele-membre ale GUAM*, 2002 [online] [citat 11.06.2023]. Disponibil: <https://mded.gov.md/domenii/cooperare-economica-internationala/comunitatea-statelor-independente/guam/>.
5. *Anuarul statistic al Republicii Moldova: Comerț internațional cu mărfuri, edițiile 2002-2022* [online] [citat 18.06.2023]. Disponibil: https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2022/20_AS.pdf
6. Organizația Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN). În: *Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al RM*. [online] [citat 08.06.2023]. Disponibil: <https://mfa.gov.md/ro/content/organizatia-cooperarii-economice-marii-negre-ocemn>
7. PISTOL, M. G. *Bazele comerțului*. București: Ed. Fundația România de Măine, 2004. 260 p. ISBN 973-725-000-1.
8. PUTZ, E., LUȚ, D. M. *Economia comerțului*. Timișoara: Ed. Eurostampa, 2007. 109 p.
9. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA. *Comerț exterior* [online] [citat 12.06.2023]. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/19#data_bank
10. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2015. In: *General Assembly of United Nations* [online] [citat 11.06.2023]. Disponibil: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
11. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC/DCFTA). În: *Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova* [online] [citat 11.06.2023]. Disponibil: <https://mfa.gov.md/ro/content/zona-de-liber-schimb-aprofundat-si-cuprinzator-zlsacdfta>